

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3099/2024. (III. 14.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.232/2022/10. számú rész-
ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Cseszlai János ügyvéd) eljáró indítványozók alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.232/2022/10. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Fővárosi Ítéletábrla 4.Pf.20.607/2021/6. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 71.P.24.412/2015/16. számú rész- és közbenső ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás jelen alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából releváns főbb elemei az alábbiak szerint összegezhethők.
- [3] 1.1. A Budapest XXIII. kerületi ingatlan 1950. május 2. napjától kezdődően egészen 1991. szeptember 1. napjáig a Magyar Állam (az alkotmányjogi panaszra okot adó per IV. rendű alperese) tulajdonában állt. 1955 és 1979 között az ingatlanon egy kisiparos állami engedély alapján (az engedélye szerint) purinsav, pikrinsav és szalalkáli étkezési célú gyártását végezte, továbbá ugyanez a kisiparos népgazdasági érdekből, honvédelmi célból folytatott kisipari vegyipari tevékenység végzésére is engedélyt kapott. A kisiparos a tevékenységét egészen az 1979. december 10. napján bekövetkezett haláláig folytatta.
- [4] A kisiparos halálát követően felvett jegyzőkönyv azt rögzítette, hogy az ingatlanon található épület rossz állapotú, szanálása javasolt, az ingatlan emberi tartózkodásra veszélyes. A fellelhető iratok szerint az ingatlanon a kisiparos halálát követően vegyipari tevékenység már nem folyt.
- [5] A Fővárosi XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1987. február 10. napján kelt átirata azt rögzítette, hogy „a területen nagy mennyiségű mérgező és robbanó vegyület található.” Utóbb, 1988-ban 35 helyen vett fúrás minták alapján az is megállapításra került, hogy az ingatlan egy része veszélyes hulladékkal szennyezett. Az elkészült szakvélemény javasolta az ingatlanon található épületrészek elbontását, és ezek környezetében 0,5 méter mélységben az erősen szennyezett talaj kitermelését, különös tekintettel arra, hogy „az ingatlant kertesi családi ház építése céljából kívánják értékesíteni.”
- [6] 1.2. Az ingatlan 1991. szeptember 1. napján, az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény hatálybalépésével Budapest XX. Kerület Önkormányzat tulajdonába került át.
- [7] Az új tulajdonos önkormányzat az ingatlant egy 1993. november 30. napján kelt adásvételi szerződéssel ruházta át az alapügyben II. rendű alperesként részt vevő magánszemélyre. A szerződésben kifejezetten rögzítésre került, hogy az ingatlan talaja szennyezett, termőföldcserét tesz szükségessé, a II. rendű alperes magánszemély pedig vállalta, hogy szakvéleményt készített, azt a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőséggel

- (a per IX. rendű alperesének jogelődjével) jóváhagyatja, majd annak alapján a mentesítést, a termőföldcserét saját költségén elvégezteti (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, Indokolás [9]). Az ingatlan vételárát a felek ezen, a II. rendű alperest mint vevőt terhelő mentesítési kötelezettségre is figyelemmel határozták meg.
- [8] A II. rendű alperes által elkészített szakvélemény szerint a vizsgált talaj nem minősült veszélyes hulladéknak. A szakvélemény a szennyezett talaj térfogatát 54 m³-ben határozta meg, és rögzítette, hogy a szennyezett göcökben talajcserét és talajmentesítést kell végezni legalább 0,5 méteres mélységig. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség (a IX. rendű alperes jogelődje) KF:20.000/1994. számú szakhatósági állásfoglalásában a szennyeződések kitermeléséhez és a szennyezett talaj elszállításához kikötésekkel hozzájárult. A környezetvédelmi felügyelőség utóbb, 1994. szeptember 21. napján kelt, és a Budapest Főváros XX. Kerületi Polgármesteri Hivatalhoz címzett, KF:20.000-3/1994. számú átiratában azt állapította meg, hogy a hozzá megküldött dokumentáció alapján az ingatlanról a szennyezett talaj elszállítása megtörtént, és „a szennyezettség megszűnt” (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, Indokolás [13]). Erre tekintettel a II. rendű alperes az ingatlan tulajdonosává válhatott.
- [9] 1.3. A II. rendű alperes magánszemély 2003. december 5. napján kelt adásvételi szerződéssel adta el az ingatlant az alapügyben I. rendű alperesként részt vevő gazdasági társaságnak, a tulajdonjog bejegyzésére 2004. február 16. napján került sor.
- [10] A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Osztálya 2004. június 21. napján kelt határozatával megadta az építési engedélyt az ingatlanon két darab új, háromlakásos lakóépület építésére. A határozat indokolása rögzítette, hogy a hatóság helyszíni szemlét is tartott, ahol az engedély megtagadására szolgáló tény, körülményt nem észlelt. Az építkezést követően a VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Osztálya 2006. december 15. napján előbb négy, majd ezt követően további két lakásra vonatkozóan is végleges jelleggel megadta a használatbavételi engedélyt. A határozat indokolása szerint az elvégzett építési munka az építési engedélynek megfelel, az épület rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmas, a használatbavételi engedély megadása ellen településrendezési, építésrendészeti, közegészségügyi, tűzvédelmi és egyéb szempontból kifogás nem merült fel. Sem az építési engedélyezési, sem a használatbavételi engedélyezési eljárásban nem került szakhatóság bevonásra.
- [11] 1.4. Az I. rendű alperes a lakásokat 2006-2007-ben értékesítette, az alkotmányjogi panaszra okot adó per I. és II., IV. és V., VI. és VII., VIII., IX. és X. rendű felperesei, valamint az V. és VI. rendű alperesek számára. Az V. és VI. rendű alperesektől az ingatlant 2010-ben a III. rendű felperes vásárolta meg.
- [12] 2. 2010. június 18. napján a IX. és X. rendű felperesek tulajdonát képező lakásnál több robbanás történt a lakás alatt és a bejárati ajtó előtt, majd néhány nappal később, 2010. június 21. napján újabb robbanás történt. A robbanások következtében a két szélső lakás (a VIII. rendű, valamint a IX. és X. rendű felperesek tulajdonában álló lakások) komolyan megsérült, a felpereseknek ki kellett költözniük az ingatlanból.
- [13] A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya 2010. június 21. napján egyetemlegesen kötelezte a IX. és X. rendű felpereseket, hogy a lakás életveszélyes állapotát szüntessék meg, valamint egyetemlegesen kötelezte az ingatlan valamennyi tulajdonosát, hogy 10 napon belül készíttessenek szakértői véleményt, és azt a VIII. rendű alpereshez soron kívül nyújtsák be, a IX. és X. rendű felperes lakásának használatát pedig a rendeltetésszerű használatra való alkalmasság helyreállításáig megtiltotta. A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal megbízásából a helyszínre kiszállt statikus szakértő szerint az épület alapvető szerkezete nem volt életveszélyes, de azt állapította meg, hogy a lakás belső aljzata alatt feltehetően üreg van, ami a lakás használatát életveszélyessé tette. A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya utóbb, 2010. július 20. napján a VIII. rendű felperest is kötelezte a lakás életveszélyes állapotának megszüntetésére, és ennek a lakásnak a használatát is megtiltotta a helyreállításig terjedő időtartamra.
- [14] A VIII. rendű alperes határozatának megfelelően a felperesek felkértek egy szakértőt a robbanás okainak megállapítására. A szakértő a feltárás során megtalálta egy pince négy határoló falát, a helyszínen talált anyagok vizsgálatára pedig egy gazdasági társaságot is megkeresett. Ezen társaság elemzése szerint a mintákban robbanószer és katalizátor (pikrinsav, nitrát) maradéka, valamint erősen rákkeltő anyagok találhatóak. A társaság elemzése szerint a szennyezettség miatt kockázatos a területen bármilyen felszín közeli földmunka végzése, és nem zárható ki, hogy az épületek alatti teljes terület hasonlóan szennyezett erősen rákkeltő és robbanásveszélyes anyagokkal.
- [15] Az indítványozók által felkért szakértő kérésére 2010. október 18. napjára készült el a környezetvédelmi igazságügyi szakértő véleménye, mely szerint súlyos mértékű környezetszennyezés található az ingatlanon, a terület

- környezeti állapota és a lakófunkció összeegyeztethetetlen. A szakértő kizárta az ingatlan jelenlegi tulajdonosainak felelősségét a veszélyes hulladékok keletkezésével, elhelyezésével kapcsolatosan, és rögzítette, hogy a szennyezés kémiai összetétele alapján olyan vegyipari tevékenységet feltételez, amelyet csak megfelelő vegyipari infrastruktúrával, hatósági engedélyek birtokában és folyamatos ellenőrzés mellett lehetett volna folytatni.
- [16] A szakvélemény birtokában az indítványozók által felkért szakértő 2010. november 15. napján kelt véleményében arra a következtetésre jutott, hogy a társasház valamennyi lakásából haladéktalanul ki kell költözni, mert egészségkárosodást, rákot okozó és mérgező anyagok vannak jelen, robbanás, beláthatatlan jellegű károsodás bármikor felléphet. Az indítványozók a társasház összes lakásából kiköltöztek.
- [17] 3. Az I–X. rendű felperesek (az összesen hat darab lakás tulajdonosai a robbanás időpontjában) 2011. február 9. napján terjesztették elő keresetüket a Fővárosi Törvényszéken az ingatlan korábbi természetes és jogi személy tulajdonosai (I. és II. rendű alperesek), az ingatlan korábbi állami és önkormányzati tulajdonosai, illetőleg jogutódjai (III., IV. és VII. rendű alperesek), a 2010-ben adásvételi szerződéssel átruházott lakás előző tulajdonosai (V. és VI. rendű alperesek), a használatbavételi engedélyeket kiadó önkormányzat polgármesteri hivatala és annak jelen ügy szempontjából releváns hatáskör tekintetében a jogutódja (VIII. és XIV. rendű alperes), a kármentesítés megtörténtét igazoló Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség jogutódja (IX. rendű alperes), valamint a lakások megvásárlásához kölcsönt nyújtó hitelintézetek (X–XIII. rendű alperesek, akik közül a XII. rendű alperessel szemben a bíróság a pert elállás miatt utóbb megszüntette) ellen. Utóbb, 2014. május 8. napján felperesként perbe léptek az I–X. rendű felperesek családtagjai, gyermekei is, akikkel együtt költöztek be az ingatlanokba (XI–XXIV. rendű felperesek).
- [18] Az indítványozók az I. és az V–VI. rendű alperesekkel szemben hibás teljesítésre hivatkozással, az I–IV. rendű alperesekkel szemben kártérítés egyetemleges megfizetésére kötelezés iránt terjesztettek elő keresetet. Az indítványozók keresetüket utóbb kiegészítették és módosították, és annak megállapítását is kérték, hogy a VII. rendű alperesnek a II. rendű alperessel 1993. november 30. napján kötött adásvételi szerződése érvénytelen, melynek következtében érvénytelen az I. és II. rendű alperesek 2003. december 5. napján kötött adásvételi szerződése, és ennek folyományaként érvénytelen az I–X. rendű felpereseknek az I. rendű alperessel, valamint a III. rendű felperesnek az V–VI. rendű alperessel kötött adásvételi szerződése is. E körben az indítványozók az eredeti állapot helyreállítását kérték. A módosított kereseti kérelmükben a felperesek a kártérítés megfizetését a VII–IX. és XIV. rendű alperesekkel szemben is követelték, ugyancsak egyetemleges, míg a X–XIII. rendű alperesekkel szemben a jelzálogszerződések érvénytelenségének megállapítását kérték.
- [19] 3.1. A Fővárosi Törvényszék 2018. november 6. napján meghozott 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítéletében az I. rendű alperes gazdasági társaság és a VIII. rendű alperes polgármesteri hivatal egyetemleges felelősségét állapította meg a robbanásokkal okozati összefüggésben felmerült, az indítványozókat ért vagyoni és nem vagyoni károkért. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2019. május 7. napján kelt 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletében az elsőfokú rész- és közbenső ítéletet a VII., VIII. és IX. rendű alperesek vonatkozásában hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. A Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítéletével a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartotta. Az Alkotmánybíróság az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatával (a továbbiakban: Abh.) megállapította, hogy a Kúria, a Fővárosi Ítéltábla és a Fővárosi Törvényszék döntései alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisítette. A Kúria Kpk. IV.39.445/2022/3. számú végzésével a Fővárosi Törvényszéket a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelőssége vonatkozásában új eljárásra és új határozat hozatalára utasította (Kúria végzése, Indokolás [19]).
- [20] 3.2. Időközben, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítélete nyomán megismételni rendelt eljárásban a Fővárosi Törvényszék 71.P.24.412/2015/16. számú, 2021. június 10. napján kelt rész- és közbenső ítéletében (a Fővárosi Ítéltábla iránymutatásának megfelelően) részletesen vizsgálta, hogy az indítványozók VII., VIII. és IX. rendű alperesekkel szembeni követeléseik közül melyek évültek el és melyek érvényesíthetőek a polgári peres eljárás keretei között.
- [21] A Fővárosi Törvényszék az indítványozók keresetét a VII., VIII. és IX. rendű alperesekkel szemben az el nem évült követelések vonatkozásában is elutasította, azonban megállapította, hogy az eljárásban nyilatkozatot nem tevő XIV. rendű alperes felelős a robbanásokkal ok-okozati összefüggésben az indítványozókat ért, el nem évült vagyoni és nem vagyoni károkért.
- [22] A Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete szerint a VII. rendű alperessel szemben az el nem évült követeléseknek jogalapja nincs, ugyanis a jogelődje az 1993-ban megkötött adásvételi szerződésben teljes körűen

tájékoztatta a II. rendű alperes vevőt a környezetvédelmi követelményekről, valamint a vevő tulajdonjogának bejegyzését is szigorú feltételekhez kötötte, mely feltételek teljesülését a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség igazolta.

- [23] A Fővárosi Törvényszék az el nem évült követelésekért a IX. rendű alperes (a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség jogutódja) felelősségét sem állapította meg az 1994-ben szakhatóságként történt eljárással összefüggésben. A rész- és közbenső ítélet szerint a IX. rendű alperes jogelődje a Környezetvédelmi Főfelügyelőségről és a környezetvédelmi felügyelőségekről szóló 1/1990. (XI. 13.) KTM rendelet (a továbbiakban: KTM rendelet1.) 6. §-a alapján szakhatóságként járt el, a rendelet 2. számú melléklete alapján pedig sem a talaj szennyezettségének vizsgálata, sem a mentesítés elvégzése nem tartozott a hatáskörei közé. A IX. rendű alperes jogelődje számára rendelkezésre álló iratok alapján „a IX. rendű alperes sem a pincéről, sem szennyező anyagokról nem szerezhetett tudomást, a szakhatósági állásfoglalás kiadásának jogszabályi alapja volt, így a kár és a IX. rendű alperes magatartása közötti ok-okozati összefüggés hiányában a IX. rendű alperes kártérítési felelősége nem állapítható meg” (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, Indokolás [98]).
- [24] A Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítéletében azt is megállapította, hogy a VIII. rendű alperes építésügyi hatóságként az indítványozók lakásainak használatbavételi engedélyezése során (2006-ban) a környezetvédelmi hatóságot nem kereste meg szakhatósági állásfoglalás kiadása céljából, mely mulasztás a használatbavételi engedély kiadását eredményezte. Azáltal azonban, hogy a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 203. § (2) bekezdése szerint a VIII. rendű alperes jogutódja peres eljárásokban is a XIV. rendű alperes, a Fővárosi Törvényszék a perben nyilatkozatot nem tevő XIV. rendű alperes kártérítési felelősségét állapította meg.
- [25] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.607/2021/6. számú, 2021. október 19. napján kelt ítéletével az elsőfokú rész- és közbenső ítéletet részben megváltoztatta, és az indítványozók keresetét a XIV. rendű alperes vonatkozásában is elutasította. A Fővárosi Ítéltábla szerint a Korm. rendelet 203. § (2) bekezdése nem eredményezi a XIV. rendű alperes jogutóddá válását az indítványozók által érvényesített kártérítési igény vonatkozásában, a Korm. rendeletből a jogutódlás kizárólag a közigazgatási perekre is kiterjedő eljárásjogi (és nem pedig a polgári perekre vonatkozó anyagi jogi) értelemben következik (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [14]–[17]).
- [26] A Fővárosi Ítéltábla ítélete szerint a VIII. rendű alperes a környezetvédelmi szakhatóság hozzájárulását az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendeletben (a továbbiakban: KTM rendelet2.) meghatározott esetekben volt köteles 2006-ban megkérni, a konkrét használatbavételi engedélyezésre azonban a KTM rendelet2. szerinti egyik eset sem vonatkozott, ekként a VIII. rendű alperes jogszabálysértést nem követett el (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [18]).
- [27] A Fővárosi Ítéltábla alapvetően egyetértett az elsőfokú bíróság azon következtetésével, miszerint az indítványozók robbanást megelőző időszakra eső, az ingatlanokkal kapcsolatos kárai elévültek, azonban azt is megállapította, hogy az indítványozóknak valamennyi alperessel szemben volt el nem évült követelésük (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [22]). A Fővárosi Ítéltábla teljes mértékben osztotta az elsőfokú bíróság VII. rendű alperes felelősségével kapcsolatos megállapításait (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [23]), a IX. rendű alperes felelősségével kapcsolatosan pedig azt rögzítette, hogy a szakhatóság rendelkezésére álló információk alapján 1994-ben nem volt akadálya a szakhatósági engedély kiadásának, hiszen arra a rendelkezésre álló vizsgálati eredmények, szakvélemények alapján került sor, a vonatkozó jogszabályok nem jogosították fel a IX. rendű alperes jogelődjét további vizsgálatok végzésére, az ingatlanon található pincéről pedig a IX. rendű alperes jogelődje nem szerezhetett tudomást (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [25]).
- [28] Az indítványozók felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria Pfv.III.20.232/2022/10. számú, 2022. szeptember 28. napján kelt részítéletével a Fővárosi Ítéltábla ítéletét részítéletnek tekintette, és azt hatályában fenntartotta. A Kúria álláspontja szerint a VII. rendű alperes jogelődje jogszerűen, az adott helyzetben általában elvárható módon járt el az adásvételi szerződés megkötése során, hiszen a vevőt megfelelően tájékoztatta az ingatlan szennyezett voltáról, aki a csökkentett vételár fejében vállalta a szennyezett talaj eltávolítását (Kúria részítélete, Indokolás [85]), így pedig a VII. rendű alperes felelősége az indítványozókat ért károkért nem vethető fel.
- [29] A Kúria osztotta a Fővárosi Ítéltábla álláspontját abban a kérdésben is, hogy a VIII. rendű alperes 2006-os használatbavételi engedélyezési eljárásában nem történt olyan mulasztás, jogszabálysértés, amely az indítványozók károsodásával okozati összefüggésben állna (Kúria részítélete, Indokolás [86]), az a tény pedig, hogy immáron a XIV. rendű alperes látja el a korábban a VIII. rendű alperes hatáskörébe tartozott építésigazgatási feladatokat, még nem jelenti azt, hogy a hatáskör korábbi gyakorlója által megvalósított esetleges jogellenes magatartás polgári jogi jogkövetkezményeiért is köteles lenne helytállni (Kúria részítélete, Indokolás [88]).

- [30] A Kúria részítélete a IX. rendű alperes felelősségével kapcsolatosan mindössze azt rögzíti, hogy szakhatóságként nem kellett hozzájárulást adnia a 2004-2006 között zajlott építés és használatbavétel engedélyezéséhez, mulasztás pedig azért sem terheli, mert a szakhatóság csak az eljáró hatóság megkeresésére köteles nyilatkozni, ennek hiányában nincs eljárási kötelezettsége (Kúria részítélete, Indokolás [87]).
- [31] 4. Az indítványozók a Kúria részítéletének meghozatalát követően terjesztették elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, melyben a Kúria Pfv.III.20.232/2022/10. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.607/2021/6. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 71.P.24.412/2015/16. számú rész- és közbenső ítéletére is kiterjedő hatállyal. A panasz szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, VI. cikkét, XV. cikkét, XX. cikk (1) és (2) bekezdéseit, XXI. cikkét, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit és 28. cikkét, az alábbiak szerint.
- [32] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság és jogbiztonság elvének sérelmét az indítványozók azért állítják, mert a Kúria eljárása során kifejezetten figyelmen kívül hagyta az Abh. megállapításait, jöllehet az alkotmányjogi panaszra okot adó részítélet is érdemben vizsgálja az állam felelősségét (a VII., VIII. és IX. rendű alperesek vonatkozásában). E körben az indítványozók kiemelik, hogy a Kúria Kpk.IV.39.445/2022/3. számú végzése egyébként sem az Abh.-nak megfelelően határozta meg a megisméltésre kerülő eljárás kereteit: az Abh. értelmében a rendszerváltás előtti időszakban az állam felelőssége az emberi környezet védelmét szolgáló szabályok megtartása, illetőleg megtartatása vonatkozásában is felvethető (Indokolás [80]), amelyhez képest a Kúria végzése csak azt rögzíti, hogy „[a]z állam felelősségét megalapozhatja, ha elmulasztotta betartani a környezet védelmére irányadó jogszabályi rendelkezéseket” (Kúria végzése, Indokolás [19]).
- [33] Az Alaptörvény XXI. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmét az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt állítja. Az Alaptörvény XXI. cikk (1) és (2) bekezdésével ellentétes az alkotmányjogi panasz szerint, hogy a Kúria részítélete az Abh.-val kifejezetten ellentétesen zárta ki az állam szerveinek, így mindenekelőtt a VII. rendű alperesnek a tulajdonosi és kezelői minőségéből fakadó kárfelelősségét, így különösen akkor, amikor nem értékelte az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvényből (a továbbiakban: Ekvvtv.) fakadó követelményeket az 1993. novemberi adásvételi szerződés megkötésével összefüggésben. Az indítványozók szerint a VII. rendű alperes felelősségét mind ingatlankezelői, mind tulajdonosi, mind az állam decentralizált helyi szervei minőségében vizsgálni kellett volna, az Abh. rendelkezéseivel összhangban. Azt is az Alaptörvény XXI. cikke sérelmeként értékeli a panasz, hogy az eljáró bíróságok irrelevánsnak tekintették a VII. rendű alperes jogelődjének alkalmazottai által aktív magatartással, illetőleg mulasztással (az ingatlanon zajló környezetszennyező tevékenység miatti panaszbejelentések kivizsgálásának elmulasztásával) okozott környezetszennyező tevékenységet. Az indítványozók szerint az 1993. évi adásvételi szerződés is egyértelműen az Ekvvtv.-ből fakadó követelmények megkerülésére irányult. Az indítvány szerint az is az Alaptörvény XXI. cikkének sérelmét eredményezi, hogy a IX. rendű alperes jogelődje 1994-ben jogsértően, anélkül állapította meg, hogy a kármentesítés megtörtént, hogy sem teljesítési igazolások, sem nyilatkozatok, sem kontroll iratok beszerzésére nem került sor, a teljesítés megtörténtéről hatósági jegyzőkönyv nem készült, és a kontroll ellenőrzést a IX. rendű alperes jogelődje nem folytatta le.
- [34] Végezetül az is az Alaptörvény XXI. cikke szerinti egészséges környezethez való jog sérelmét eredményezte az alkotmányjogi panasz szerint, hogy a bíróságok megítélése szerint a VIII. rendű alperest nem terhelte a szakhatósági állásfoglalás beszerzésének kötelezettsége.
- [35] Az alkotmányjogi panasz szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog is sérült, az alábbiak miatt. Egyfelől, a Fővárosi Ítéltábla ítélete nem vizsgálta, hogy a IX. rendű alperes jogelődje kifejezetten tudott a terület szennyezettségéről, az adásvételi szerződést megelőző szakvéleményi egyeztetéseknél jelen volt és ismerte a szakértők észrevételeit, másfelől a Kúria részítélete semmilyen formában nem tér ki a IX. rendű alperes jogelődje 1994-es magatartása jogszerűségének vizsgálatára, kizárólag az ingatlan beépítésével kapcsolatos 2004-es és 2006-os IX. rendű alperesi magatartást (pontosabban a IX. rendű alperes szakhatóságként történő bevonásának elmaradását) vonta az értékelési körébe (Kúria részítélete, Indokolás [87]). Végezetül, az alkotmányjogi panasz szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétes az a bírósági jogértelmezés, mely szerint a VIII. rendű alperest nem terhelte a szakhatósági állásfoglalás beszerzésének kötelezettsége.
- [36] Azáltal, hogy az állami szervek mulasztásai folytán az ingatlant beépítésre és lakhatásra alkalmas területként tartották nyilván, sérült az indítványozók egészséghez (XX. cikk) való joga is, az eljáró bíróságok jogértelmezése pedig ellentétes az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezési követelményekkel.
- [37] Az indítványozók az Alaptörvény XV. cikke szerinti törvény előtti egyenlőség sérelmét azért állítják, mert más hasonló környezetszennyezéssel kapcsolatos kártérítési ügyekben az állami szervek magatartásának megítélése

során az eljáró bíróságok más mércét alkalmaztak, mint az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben eljáró bíróságok.

- [38] Az alkotmányjogi panasz (külön indokolás nélkül) az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét is állítja.

II.

- [39] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

„XXI. cikk (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

(2) Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt – törvényben meghatározottak szerint – helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

(3) Elhelyezés céljából tilos Magyarország területére szennyező hulladékot behozni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [40] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt.

- [41] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók jogi képviselője a Kúria részítéletét 2022. november 29. napján vette át, az alkotmányjogi panasz pedig 2022. december 30. napján, határidőben került benyújtásra az első fokon eljáró bíróságon. Az indítványozók jogi képviselője az Alkotmánybíróság eljárásában képviselői jogosultságát igazolta. Az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozók jogosultnak és érintettnek tekinthetőek, tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás felperesei voltak. A Kúria részítélete véglegesen döntött a VII., VIII., IX. és XIV. rendű al-

peresek kártérítési felelősségének kérdésében, ekként a részítélet az Abtv. 27. § (1) bekezdésének megfelelően alkotmányjogi panasszal támadható.

- [42] 2. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pont, Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], hogy az indítványozók a panaszukban valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdése és 28. cikke az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot (lásd például: Abh., Indokolás [50]). Az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésének sérelmére pedig alkotmányjogi panasz csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalma, illetőleg a felkészülési idő hiánya miatt alapozható {legutóbb például: 3017/2024. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]}, az indítványozók azonban alkotmányjogi panaszukban nem ezen okokból, hanem a jogállamiság és jogbiztonság elvének sérelme miatt hívták fel az Alaptörvény B cikk (1) bekezdését. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alkotmányjogi panasz ezekben az elemeiben nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti feltételeket.
- [43] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e*) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [44] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, XXI. cikk (2) és (3) bekezdései, XXVIII. cikk (7) bekezdése állított sérelmével összefüggésben nem tartalmaz indokolást, míg a XV. cikk (1) bekezdése állított sérelmére vonatkozóan nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Az indítványozók azon érve, hogy az eljáró bíróságok más, ugyancsak környezetszennyezéssel kapcsolatos ügyekben az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyhöz képest eltérő jogi álláspontot fogalmaztak meg, az indítványozók állításainak helytállósága esetén is csak a Kúria hatáskörébe tartozó jogegységi, és nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányjogi érvelésként lenne értékelhető. Az alkotmányjogi panasz ezért ezen elemeiben nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontja követelményét.
- [45] 4. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben a határozott kérelem követelményét teljesíti.
- [46] 5. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [47] Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének, illetőleg XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem, figyelemmel az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatára és az alkotmányjogi panasz tartalmára, nem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [48] Csak érdemi alkotmányossági vizsgálat eredményeként állapítható meg ugyanakkor, hogy a Kúria a IX. rendű alperes kártérítési felelősségével összefüggésben érdemben megvizsgálta-e az indítványozók érveit, és érdemi vizsgálatának eredményéről az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelően számot adott-e. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

[49] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[50] 1. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a Kúria Pfv.III.21.484/2019/2. számú ítélete mellett a Fővárosi Ítéletábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletét és a Fővárosi Törvényszék 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbelső ítéletét is megsemmisítette. A Fővárosi Ítéletábla megsemmisített ítéletében a VII., VIII. és IX. rendű alperesek vonatkozásában az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, az Abh. elfogadá-

sát megelőzően pedig mind a Fővárosi Törvényszék (71.P.24.412/2015/216. számú rész- és közbenső ítélet), mind pedig a Fővárosi Ítéltábla (4.Pf.20.607/2021/6. számú ítélet) meghozta döntését, a Fővárosi Ítéltábla döntésével szemben pedig az indítványozók felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, mely eljárás az Abh. elfogadásának időpontjában folyamatban volt. A folyamatban lévő felülvizsgálat az Alkotmánybíróság eljárásának még abban az esetben is akadályát képezte volna, ha az indítványozók a felülvizsgálati kérelemmel párhuzamosan az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt is előterjesztettek volna [lásd az Ügyrend 32. § (3) bekezdését].

- [51] A Kúria Kpk.IV.39.445/2022/3. számú végzésében az Abh. alapján a Fővárosi Törvényszéket új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A végzésben „a Kúria elrendelte, hogy a Fővárosi Törvényszék a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelősségére vonatkozó kereseti kérelem tárgyában folytasson le új eljárást és hozzon új határozatot” (Kúria végzése, Indokolás [19]).
- [52] Mindez egyben azt is jelenti, hogy az Abh. a jelen alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben született bírói döntéseket formálisan nem érintette. Tartalmi értelemben sem helytálló ugyanakkor az indítványozók azon állítása, hogy az Abh.-ból következően a VII. rendű alperest a bíróságoknak az ingatlan kezelőjének kellett volna tekinteniük, és az Abh. kezelői joggal kapcsolatos rendelkezéseit az eljáró bíróságoknak a VII. rendű alperes vonatkozásában is alkalmazniuk kellett volna. Ellenkezőleg: ahogyan azt az eljáró bíróságok kétséget kizáróan megállapították, a VII. rendű alperes a szennyezés időszakában még nem volt az ingatlan tulajdonosa, a kezelői jog jogosultja (mely 1996. március 8. napján jogutód nélkül megszűnt) pedig soha nem a VII. rendű alperes volt. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban pedig kifejezetten a IV. rendű alperes vonatkozásában állapította azt meg, hogy a korábban fennállt kezelői jog a Magyar Állam felelősségének vizsgálhatóságát nem zárja ki (lásd különösen az Abh. indokolásának [75] bekezdését).
- [53] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 427. § (1) bekezdése értelmében amennyiben az Alkotmánybíróság megállapítja egy bírói döntés alaptörvény-ellenességét és a döntést megsemmisíti, az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával a Kúria állapítja meg. A Kúria ezen törvényi kötelezettségét a Kpk.IV.39.445/2022/3. számú végzésének meghozatalával, hivatalból és soron kívül eljárva teljesítette. A Kúria ezen végzése sem az ügy érdemében hozott döntésnek, sem pedig a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek nem minősül, ezért az alkotmányjogi panasszal az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében önállóan nem támadható. Nincs azonban eljárási akadály annak, hogy amennyiben az indítványozók megítélése szerint a Kúria nem az Alkotmánybíróság határozatának (jelen esetben az Abh.-nak) megfelelően állapítja meg az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét, az ily módon (részben) megismétlésre kerülő eljárásban megszülető, az indítványozók álláspontja szerint adott esetben ismételten alaptörvény-ellenes jogerős döntéssel szemben az indítványozók utóbb újabb alkotmányjogi panaszt terjesszenek elő.
- [54] 2. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét egyaránt állította a Kúria önkényes jogértelmezése, illetőleg az indokolási kötelezettség megsértése miatt.
- [55] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme a Kúria jogértelmezésének állított önkényessége miatt az alábbiak szerint nem állapítható meg. A perbeli ingatlanon bekövetkezett szennyezés a rendelkezésre álló iratok és adatok szerint kétséget kizáróan egy kisiparosnak az ingatlanon 1955 és 1979 között folytatott tevékenységére vezethető vissza, az ingatlan tulajdonosává pedig csak 1991. szeptember 1. napján (az 1991. évi XXXIII. törvény hatálybalépésével) vált Budapest XX. Kerület Önkormányzata, azaz a VII. rendű alperes (illetőleg annak jogelődje, a III. rendű alperes) a szennyezés megvalósulásakor még nem volt az ingatlan tulajdonosa. Az 1993. november 30. napján kelt adásvételi szerződésben pedig az eladó önkormányzat kifejezetten tájékoztatta a vevőt az ingatlan szennyezettségéről, előírva számára a kármentesítést. Az eljáró bíróságok ezen tények alapulvételével, álláspontjuk részletes indokolásával jutottak arra a következtetésre, hogy a VII. rendű alperes kártérítési felelőssége a perben miért nem állapítható meg (Kúria részitélete, Indokolás [84]–[85]).
- [56] Hasonlóan nem alkotmányjogi, hanem szakjogi-törvényértelmezési kérdés annak megítélése, hogy a perbeli ingatlanon található lakások használatbavételi engedélyének kiadása során szükséges volt-e szakhatóság bevonása vagy sem. Az eljáró bíróságok, így a Kúria is, pedig ebben az esetben is részletesen indokolták azon, az indítványozóktól eltérő álláspontjukat, hogy a konkrét esetben szakhatóság bevonása miért nem volt szükséges (Kúria részitélete, Indokolás [86]).
- [57] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül eső szakjogi-törvényértelmezési kérdés mindaddig, amíg az eljáró bíróságok jogértelmezése az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési tartomány alkotmányos keretein belül marad,

függetlenül attól, hogy a bírói jogértelmezés egyébként szakjogilag helyes vagy éppen helytelen. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme a támadott bírói döntés önkényessége miatt jelen esetben nem állapítható meg.

- [58] 4. Az alkotmányjogi panasz ugyanakkor azt is állította, hogy a Kúria részítélete nem tartalmaz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelő indokolást az IX. rendű alperes 1994-ben szakhatóságként történő eljárásával kapcsolatos felelőssége kérdésében.
- [59] 4.1. A IX. rendű alperes kártérítési felelősségével összefüggésben az indítványozók a felülvizsgálati kérelmükben elsősorban azt sérelmezték, hogy a IX. rendű alperes jogelődje mint szakhatóság eljárása során megsértette a KTM rendelet^{1.}, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény, az Ekvtv., és a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és az azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről szóló 56/1981. (XI. 18.) MT rendelet egyes rendelkezéseit. E körben az indítványozók különösen azt sérelmezték, hogy a IX. rendű alperes jogelődje 1994-ben részben nem megfelelően járt el a szakhatósági állásfoglalás kiadása során, részben pedig utóbb nem ellenőrizte azt, hogy a környezeti károk elhárítása ténylegesen megtörtént-e, ugyanakkor azonban ezt leigazolta, miközben a tényállás tisztázásának kötelezettsége a IX. rendű alperest egyébként terhelte (Kúria részítélete, Indokolás [67]–[72]).
- [60] A Kúria részítélete a felülvizsgálati kérelem ezen elemével összefüggésben megállapítást nem tartalmaz, miközben a részítélet arra sem tartalmaz semminemű utalást, hogy a felülvizsgálati kérelem ezen eleme érdemi elbírálásra ne lenne alkalmas. Ilyen, a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásának akadályával kapcsolatos megállapítást a Kúria részítélete mindössze az 1993-ban megkötött adásvételi szerződés érvényességével, illetőleg az egyes kereseti kérelmek elévülésének kérdésével kapcsolatosan rögzít (Kúria részítélete, Indokolás [82]–[83]).
- [61] A IX. rendű alperes kártérítési felelősségével összefüggésben a Kúria részítélete mindössze azt állapítja meg, hogy az építési engedélyezési (2004), illetőleg használatbavételi engedélyezési (2006) eljárásban a IX. rendű alperesnek mint szakhatóságnak nem kellett hozzájárulást adnia, mulasztás pedig azért sem terheli, mert a szakhatóság csak az eljáró hatóság megkeresésére köteles nyilatkozni (Kúria részítélete, Indokolás [87]). Az építési engedélyezési, illetőleg használatbavételi engedélyezési eljárás azonban alapvetően a per VIII. rendű alperesének magatartásával összefüggésben kerülhet értékelésre, hiszen a IX. rendű alperes ezekben az eljárásokban szakhatóságként egyáltalán nem vett részt (az indítványozók keresetükben részben éppen azt kifogásolták, hogy a szakhatóság bevonására annak ellenére nem került sor, hogy az megítélésük szerint a vonatkozó jogszabályok alapján kötelező lett volna).
- [62] 4.2. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában az indokolási kötelezettség alkotmányos jelentőségét az alábbiak szerint határozta meg: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}
- [63] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanakkor az indokolt bírói döntéshez való jogból „nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” [elsőként lásd: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]], ugyanakkor azonban az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre minden esetben ki kell terjednie [lásd például: 3407/2022. (X. 21.) AB határozat, Indokolás [23]].
- [64] Az indokolási kötelezettség követelménye, mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részeleme a felülvizsgálati eljárásban eljáró Kúria döntésével szemben is maradéktalanul érvényesül. Ennek megfelelően a Kúria valamennyi felülvizsgálati döntéséből kétséget kizáró módon, az

alkalmazott eljárási törvényeknek megfelelő részletességgel ki kell derülnie, hogy a felülvizsgálati kérelem valamely, a felülvizsgálatra okot adó ügy elbírálása szempontjából releváns eleme érdemi elbírálásra alkalmas-e (amennyiben nem, akkor mennyiben és miért nem az), és ha igen, a felülvizsgálati kérelem adott eleme miért alapos vagy éppen alaptalan.

- [65] 4.3. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben megállapította, hogy a Kúria Pfv.III.20.232/2022/10. számú részítélete kétséget kizáróan rögzíti, hogy az indítványozók a felülvizsgálati kérelmükben a IX. rendű alperes jogelődjének 1994-ben a szennyezés elhárításával összefüggésben folytatott tevékenységének, illetőleg nyilatkozatainak jogellenességét állítják, és a jogerős ítélet ezzel kapcsolatos megállapításait sérelmezik (Kúria részítélete, Indokolás [67]–[72]). A Kúria részítélete ugyanakkor a felülvizsgálati kérelem ezen elemével kapcsolatosan semmilyen megállapítást nem tesz: sem azt nem rögzíti, hogy a felülvizsgálati kérelem ezen eleme érdemben ne lenne elbíráható (a felülvizsgálati kérelem ekként minősülő elemeit a Kúria részítéletének [82]–[83] bekezdései tartalmazzák), sem pedig indokolást nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy azt a Kúria milyen indokok alapján bírálta el. A IX. rendű alperes kártérítési felelősségével összefüggésben a Kúria részítélete csak olyan megállapítást tesz, melyet a részítélet a felülvizsgálati kérelem ismertetése körében egyébként a IX. rendű alperessel összefüggésben nem is említ (nevezetesen azt, hogy a IX. rendű alperes 2006-ban szakhatóságként nem vett részt a használatbavételi engedélyezési eljárásban).
- [66] A IX. rendű alperes kártérítési felelősségének megállapíthatósága szempontjából alapvető jelentőségű kérdés, hogy a IX. rendű alperes jogelődje 1994-ben jogszerűen, az eljárására irányadó jogszabályoknak megfelelően járt-e el, hiszen (ahogyan azt a Fővárosi Ítélet tábla ítéletének [22] bekezdése is rögzíti) az indítványozóknak „valamennyi alperessel szemben volt el nem évült követelésük”. A Kúria részítéletében formálisan elbíráta az indítványozók IX. rendű alperes magatartásának értékelésével kapcsolatos felülvizsgálati kérelmét (lásd a Kúria részítéletének rendelkező részét és a részítélet indokolásának [87] bekezdését), az elbírálás jogi indokairól azonban ítéletében nem adott számot abban az alapügy eldöntése szempontjából alapvető jelentőségű kérdésben (nevezetesen a IX. rendű alperes jogelődje 1994-es szakhatósági eljárása jogszerűségének kérdésében), amelyben az indítványozók a felülvizsgálatot kérték a IX. rendű alperes kártérítési felelősségének megállapításával összefüggésben.
- [67] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete egyértelműen rögzíti, hogy a IX. rendű alperes jogelődje mint környezetvédelmi hatóság nem csupán szakhatósági hozzájárulást adott 1994. június 6. napján a talajvizsgálati eredmények alapján a dokumentációban megjelölt szennyeződések kitermeléséhez és a kitermelt talaj elszállításához, de 1994. szeptember 21. napján azt is megállapította, hogy „a területről a szennyezett talaj elszállítása megtörtént, a szennyezettség megszűnt” (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, Indokolás [12]–[13]). A IX. rendű alperes jogelődje magatartása jogszerűségének vizsgálata során mind a szakhatósági hozzájárulás megadása körülményeinek (ideértve, hogy a IX. rendű alperes jogelődje a szennyezés körülményeiről, becsült kiterjedéséről és a potenciális szennyező anyagokról a szakhatósági állásfoglalás kiadását megelőzően tudomással bírhatott-e), mind pedig az 1994. szeptember 21. napján kiállított nyilatkozatban foglaltaknak jogi jelentősége lehet, figyelemmel arra, hogy a perbeli ingatlanon a szennyezés a IX. rendű alperes jogelődje kifejezett nyilatkozatával ellentétben valójában nyilvánvalóan nem szűnt meg. Az Alkotmánybíróság e körben megjegyzi: az Abh.-ban a mulasztás eredményeként bekövetkező környezetszennyezésért való felelősség lehetőségének kizárásával kapcsolatosan tett megállapítások (így különösen az Abh. indokolásának [88]–[89] bekezdései) adott esetben a IX. rendű alperes jogelődje magatartásával összefüggésben is megfelelően irányadóak lehetnek.
- [68] 4.4. Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria Pfv.III.20.232/2022/10. számú részítélete az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó indokolási kötelezettség követelményének megsértése miatt alaptörvény-ellenes, ezért az Alkotmánybíróság a Kúria részítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [69] 5. Az Alkotmánybíróság, következetes gyakorlatának megfelelően, a Kúria részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére tekintettel az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése állított sérelmét már nem vizsgálta {hasonlóan például: 14/2023. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]}.

Budapest, 2024. február 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/148/2023.

